

2.4.2014

Valtiovarainministeriö

Lausunto selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta**Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen**

Itä-Suomen aluehallintoviraston mielestä valtionosuusuudistus on siltä osin onnistunut, että valtionosuusjärjestelmää yksinkertaistetaan ja peruspalvelujen laskentaperusteita vähennetään. Lisäksi käytetyt kriteerit ovat hyväksyttäviä.

Sairastavuuskriteerin painoarvon nostaminen uudistuksessa on kannatettavaa ja sen merkitys korostuu Itä-Suomessa. Ikärakenteen painoarvoa eli osuutta kaikista laskennallisista kustannuksista on vähennetty 82 prosentista 49 prosenttiin. Se kohtelee Itä-Suomea huonommin, koska Itä-Suomessa on iäkkäiden osuus väestöstä suuri. Itä-Suomen useissa kunnissa on yli 75-vuotiaiden määrä koko kunnan väestöstä 15 prosenttia tai yli 15 %:n. Eräissä kunnissa myös yli 85-vuotiaiden osuus väestöstä on yli 4,5 %. Samalla nämä kunnat ovat tulonmuodostukseltaan heikkoja korkean työttömyyden alueita. Laskennallisia kustannuksia tulisi nostaa yli 75-vuotiaiden ikäryhmissä.

Erityistekijöissä syrjäisyyskriteerin painoarvoa tulisi nostaa. Palvelujen tuottaminen alueeltaan laajoissa, harvaan asutuissa ja vesistöjen pilkkomissa kunnissa on pitkien välimatkojen takia paljon kalliimpaa kuin pelkästään tiiviissä kuntarakenteessa. Itä-Suomessa eniten valtionosuusuudistuksessa menettävät syrjäiset kunnat.

Sivistystoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden valtionosuuksia tullaan siirtämään peruspalvelujen valtionosuuksiin. Perustamishankkeiden rahoittaminen myös valtionosuudella tulisi säilyttää edelleen. Uudisrakentamisen ohella kosteus- ja homevaurioiden korjauksia ei pystytä pelkästään kuntarahoituksella hoitamaan. Kosteus- ja homevaurioista aiheutuvat kansanterveydelliset haitat tulevat olemaan mittavat ja huomattavasti suuremmat kuin korjauskustannukset. Eri-tyisesti Itä-Suomessa on mittavia korjausinvestointeja, joihin tulisi saada valtion tukea työllisyys- ja suhdannepoliittisin perustein.

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus

Valtionosuuksien laskentatekijänä olevan verotuloihin perustuvan tasauksen tasauslisäprosentti on muutettu 80 % entisen 100 %:n sijaan. Tasauslisäprosentti tulisi nostaa 90 %:iin, koska eniten menettävät kunnat, joiden verotulojen muodostus on heikkoa, ja jotka sijaitsevat kaukana keskuksista. Valtionosuusuudistus tältä osin lisää kuntien eriarvoisuutta ja vaikeuttaa tasa-arvoisten peruspalvelujen tuottamista syrjäisillä maaseutualueilla. Eri-tyisesti lähipalvelujen turvaamiseksi tulisi tasauslisäprosenttia nostaa 90 prosenttiin.

Valtionosuuden laskentaperusteena tulisi käyttää uusimpia tietoja, koska viime vuosina on kunnissa tapahtunut paljon teollisuuden rakennemuutoksia.

Valtionosuusjärjestelmän muutoksen siirtymätasasta on esitetty 5 vuodeksi, mutta heikoimmissa kunnissa se on liian lyhyt. Nämä kunnat ovat syrjäisiä, ja matkat lähimpiin keskuksiin ovat pitkiä. Suurimmillaan Itä-Suomessa kuntien menetykset olisivat valtionosuusmuutoksessa 300 - 400 euroa/asukas ja aiheuttaisivat eräissä kunnissa mittavan kunnallisveron nousun.

Ylijohtaja

Elli Aaltonen

Neuvotteleva virkamies

Tuula Kääriäinen